

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ В ТЕХНОСФЕРІ»

*(для студентів 3 курсу денної форми навчання
за напрямом підготовки 6.170202 «Охорона праці»)*

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент в техносфері» (для студентів 3 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 6.170202 «Охорона праці») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Р. Е. Гуляк. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 16 с.

Укладач: Р. Е. Гуляк

Рецензент: зав. кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві, к.е.н., проф. Є. М. Кайлюк

Рекомендовано кафедрою менеджменту і маркетингу в міському господарстві, протокол засідання № 6 від 27.02.2013 р.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотації дисципліни.....	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	10
2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями.....	10
2.2.2. План лекційного курсу.....	11
2.2.3. План практичних занять.....	11
2.3. Самостійна робота студентів.....	12
2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	13
2.5. Інформаційно-методичне забезпечення.....	15

ВСТУП

Прагнення людства до підвищення комфортності повсякденної діяльності і відпочинку, а також до захисту від природних негативних дій привело в багатьох регіонах до руйнування біосфери і створення нового типу місця існування – частини біосфери, яка перетворена людьми за допомогою дії технічних засобів в цілях якнайкращої відповідності своїм матеріальним і соціально-економічним потребам – техносфери.

Менеджмент в техносфері є однією з найскладніших напрямків людської діяльності, де виявляються міжособові стосунки індивідів, об'єднаних виробничим процесом. Процес управління характеризується послідовністю планування, організації, мотивації, контролю і координації, які є необхідними і достатніми для формулювання цілей об'єкту управління, а також для вироблення і реалізації механізмів їх досягнення, дотримуючись при цьому умов безпеки життєдіяльності. Для практичної реалізації основних функцій управління необхідно володіти знаннями особливостей об'єкту управління, методів і прийомів ефективної дії на нього в цілях забезпечення комфортних або допустимих умов життєдіяльності, що і забезпечує дана дисципліна.

Програма розроблена на основі:

СВО ХНАМГ Навчальний план напряму підготовки 6.170202 “Охорона праці”, освітньо-кваліфікаційного рівня 6.170202, бакалавр, 2009 р.

ГСВОУ 6.170202 Галузевий стандарт вищої освіти України Освітньо-кваліфікаційної характеристики, напряму підготовки 6.170202 “Охорона праці”, 2009 р.

Програма ухвалена кафедрою менеджменту і маркетингу у міському господарстві, протокол № 6 від 27. 02. 2013 р.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета дисципліни - формування сучасної системи поглядів та спеціальних знань з аналізу та регулювання соціально-економічних процесів, які відбуваються у сучасному виробничому середовищі з метою підтримки безпечних умов життєдіяльності людини в техносфері на принципах збереження біосфери в цілому.

Завдання вивчення дисципліни полягає у наступному:

– розуміння сутності та принципів менеджменту та економіки сучасного виробничого середовища, що забезпечує систематичний підхід до оцінки різних організаційних процесів;

– отримання практичних навичок у роботі в межах організаційно-економічного механізму на об'єктах техносфери.

Предмет дисципліни: соціально-економічні аспекти функціонування об'єктів техносфери, які впливають на життєдіяльність людини.

Статус дисципліни за освітньо-професійною програмою (ОПП) – за вибором студента.

Таблиця 1.1 – Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Безпека життєдіяльності Охорона праці. Вступ до спеціальності	Виконання дипломних проектів

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 1. Економіка і менеджмент в техносфері (Загальна кількість кредитів/годин – 3/108)

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Основи управлінської діяльності у техносфері
(кількість кредитів/годин – (1 / 36))

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Теоретичні засади менеджменту.
2. Управління підприємством як складовою техносфери.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємства
(кількість кредитів/годин – (1 / 36))

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Організація виробництва.

2. Ресурси підприємства.
3. Оцінка результатів та ефективності діяльності підприємства.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.3 Системний аналіз процесів і прийняття рішень у техносфері
(кількість кредитів/годин – (1 / 36))

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Загальні та основні принципи системного аналізу процесів у техносфері.
2. Особливості формалізації та основні принципи моделювання процесів у техносфері.
3. Прийняття управлінських рішень.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, інші)
1	2	3
<p align="center">Рівень знань Студент повинен знати:</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретично-методичні засади розробки заходів, направлених на підвищення соціально-економічної ефективності діяльності підприємства. 2. Методи і моделі оцінювальних процедур інноваційно-інвестиційних заходів, які впроваджуються. 3. Мати уявлення про управління реалізацією інвестиційних проектів. 4. Основи організації проведення захисних заходів і ліквідації наслідків аварій на основі економічного аналізу з метою мінімізації фінансових витрат. 5. Мати уявлення про розробку заходів, які підвищують соціально-економічну ефективність діяльності підприємств. 	<p align="center">виробнича, соціально- виробнича</p>	<p align="center">виконавська, аналітично- дослідницька, проектувальна організаційна</p>

1	2	3
<p align="center">Рівень вмінь Студент повинен вміти:</p>		
<p>1. Здійснювати розрахунок техніко-економічної ефективності заходів, направлених на підвищення безпеки життєдіяльності на виробництві.</p> <p>2. Володіти принципами, методами і соціально психологічними основами менеджменту. Застосовувати методи системного і ситуаційного підходів.</p> <p>3. Орієнтуватися в області безпеки праці і екологічного менеджменту на різних рівнях управління підприємством.</p> <p>4. Володіти прийомами розробки і ухвалення управлінських рішень з погляду соціальних і економічних наслідків.</p> <p>5. Користуватися прийомами розробки і ухвалення управлінських рішень з погляду соціальних і економічних наслідків.</p>	<p align="center">виробнича, соціально- виробнича</p>	<p align="center">аналітично- дослідницька, проектувальна організаційна</p>

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.
2. Лобачева Г. К., Беляева Ю. Л., Фоменко А. П. Технологический менеджмент: Учебно-методическое пособие. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2004. – 116 с.
3. Орлов А.И., Федосеев В.Н. Менеджмент в техносфере. Учебное пособие для вузов. - М.: Издательский центр "Академия", 2003, – 384 с.
4. Системный анализ и моделирование опасных процессов в техносфере: Учеб. пособие ДЛЯ студ. высш. учеб. заведений / Петр Григорьевич Белов. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 512 с.

1.5. Анотації дисципліни

Анотація програми учбової дисципліни «Економіка і менеджмент в техносфері»

Мета дисципліни – формування сучасної системи поглядів та спеціальних знань з аналізу та регулювання соціально-економічних процесів, які відбуваються у сучасному виробничому середовищі з метою підтримки безпечних умов життєдіяльності людини в техносфері на принципах збереження біосфери в цілому.

Предмет дисципліни: соціально-економічні аспекти функціонування об'єктів техносфери, які впливають життєдіяльність людини.

Модуль 1. Економіка і менеджмент в техносфері

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Основи управлінської діяльності у техносфері.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємства.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.3 Системний аналіз процесів і прийняття рішень у техносфері.

Аннотация программы учебной дисциплины «Экономика и менеджмент в техносфере»

Цель дисциплины – формирование современной системы взглядов и специальных знаний, касающихся анализа и регуляции социально-экономических процессов, которые происходят в современной производственной среде с целью поддержки безопасных условий жизнедеятельности человека в техносфере на принципах сохранения биосферы в целом.

Предмет дисциплины: социально-экономические аспекты функционирования объектов техносферы, которые влияют на жизнедеятельность человека.

Модуль 1. Экономика и менеджмент в техносфере

Содержательный модуль (ЗМ) 1.1 Основы управленческой деятельности в техносфере.

Содержательный модуль (ЗМ) 1.2. Теоретически методические основы организационно экономического механизма предприятия.

Содержательный модуль (ЗМ) 1.3 Системный анализ процессов и принятие решений в техносфере.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Таблиця 2.1 – Розподіл обсягу навчальної роботи студента (денна форма навчання)

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3; Модулів – 1, Змістових модулів – 3, Загальна кількість годин – 108.	Напрями: 6.170202 «Охорона праці». Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр.	Статус дисципліни – За вибором студента Рік підготовки: 3-й Семестр: 6-й Лекції – 32 год. Практичні – 16 год. Самостійна робота – 60 год. Вид підсумкового контролю: 6 семестр – залік.

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 40 % до 60 %.

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент в техносфері» наведена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Структура навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент в техносфері»

Спеціальність	Форма навчання	Кредитів ECTS	Сем.	Годин						Екзамен
				Всього	Ауд.	в т.ч.		Сам.	в т.ч.	
						Лек.	Практ.			
7.6.170202	денна	3	6	108	48	32	16	60	–	Залік

Мета дисципліни – формування сучасної системи поглядів та спеціальних знань з аналізу та регулювання соціально-економічних процесів, які відбуваються у сучасному виробничому середовищі з метою підтримки безпечних умов життєдіяльності людини в техносфері на принципах збереження біосфери в цілому.

Предмет дисципліни: соціально-економічні аспекти функціонування об'єктів техносфери, які впливають життєдіяльність людини.

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1. ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ В ТЕХНОСФЕРІ (3 / 108)

ЗМ 1.1. ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТЕХНОСФЕРІ (1 / 36)

1. Теоретичні засади менеджменту.
2. Управління підприємством як складовою техносфери.

ЗМ 1.2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА (1 / 36)

1. Організація виробництва.
2. Ресурси підприємства.
3. Оцінка результатів та ефективності діяльності підприємства.

ЗМ 1.3. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ І ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У ТЕХНОСФЕРІ (1 / 36)

1. Загальні та основні принципи системного аналізу процесів у техносфері.
2. Особливості формалізації та основні принципи моделювання процесів у техносфері.
3. Прийняття управлінських рішень.

2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Розподіл часу за модулями і змістовими модулями наведений у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для студентів денної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит / годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Економіка і менеджмент в техносфері	3 / 108	32	16	-	60
ЗМ 1.1. Основи управлінської діяльності у техносфері	1 / 36	12	6	-	18
ЗМ 1.2. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємства	1 / 36	12	6	-	18
ЗМ 1.3 системний аналіз процесів і прийняття рішень у техносфері	1 / 36	8	4	-	24

2.2.2. План лекційного курсу

Таблиця 2.4 – План лекційного курсу з навчальної дисципліни

№	Зміст	Кількість годин
		Денне навчання
Модуль 1. Економіка і менеджмент в техносфері.		32
ЗМ 1.1 Основи управлінської діяльності у техносфері.		12
1.	Теоретичні засади менеджменту.	6
2.	Управління підприємством як складовою техносфери.	6
ЗМ 1.2. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємства.		12
3.	Організація виробництва.	4
4.	Ресурси підприємства.	4
5.	Оцінка результатів та ефективності діяльності підприємства.	4
ЗМ 1.3. Системний аналіз процесів і прийняття рішень у техносфері.		8
6.	Загальні та основні принципи системного аналізу процесів у техносфері.	2
7.	Особливості формалізації та основні принципи моделювання процесів у техносфері.	3
8.	Прийняття управлінських рішень.	3

2.2.3. План практичних занять

План практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведений у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – План практичних занять з навчальної дисципліни

№	Зміст	Кількість годин
		Денне навчання
Модуль 1. Економіка і менеджмент в техносфері.		16
ЗМ 1.1 Основи управлінської діяльності у техносфері.		6
1.	Теоретичні засади менеджменту.	3
2.	Управління підприємством як складовою техносфери.	3
ЗМ 1.2. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємства.		6
3.	Організація виробництва.	2
4.	Ресурси підприємства.	2
5.	Оцінка результатів та ефективності діяльності підприємства.	2
ЗМ 1.3. Системний аналіз процесів і прийняття рішень у техносфері.		4
6.	Загальні та основні принципи системного аналізу процесів у техносфері.	–
7.	Особливості формалізації та основні принципи моделювання процесів у техносфері.	2
8.	Прийняття управлінських рішень.	2

2.3. Самостійна робота студентів

Для опанування матеріалу дисципліни окрім лекційних та практичних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу слід приділяти самостійній роботі студентів (СРС).

Основні види СРС при вивченні дисципліни «Економіка і менеджмент в техносфері»:

- Розв’язання домашніх завдань, вправ, питань, тестових завдань.
- Самостійне опрацювання питань.
- Конспектування та підготовка реферату за певною темою.

Таблиця 2.6 – План самостійних занять з навчальної дисципліни

Назва розділів	Питання або зміст роботи	Форма виконання	Форма контролю
Тема 1. Теоретичні засади менеджменту	1. Ризик-менеджмент 2. Принципи Файоля 3. Сутність моделі ідеальної бюрократії за Вебером	Самостійне опрацювання питання	1. Опитування
Тема 2. Управління підприємством як складовою техносфери	1. Класифікація підприємств 2. Основи кібернетики	Самостійне опрацювання питання	1. Опитування
Тема 3. Організація виробництва	1. Управління якістю 2. Управління змінами	Самостійне опрацювання питання	1. Опитування
Тема 4. Ресурси підприємства	1. Управління запасами	Вирішення ситуаційної справи (кейс 1)	1. Опитування 2. Перевірка виконання ситуаційної справи
Тема 5. Оцінка результатів та ефективності діяльності підприємства	1. Методичні підходи до інтегральної оцінки результатів функціонування підприємства	Пошук наукових статей	1. Опрацювання наукових статей
Тема 6. Загальні та основні принципи системного аналізу процесів у техносфері	1. Організми та механізми у дослідженні соціально-економічних процесів	Пошук наукових статей	1. Опрацювання наукових статей
Тема 7. Особливості формалізації та основні принципи моделювання процесів у техносфері	1. Поняття ентропії	Самостійне опрацювання питання	1. Опитування
Тема 8. Прийняття управлінських рішень	1. Експертні методи	Самостійне опрацювання питання	1. Опитування 2. Контрольна робота 3

2.4. Засоби контролю

При розробці критеріїв оцінки за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Крім цього необхідно враховувати здатність студента: диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання; інтерпретувати схеми, графіки, діаграми; встановлювати різницю між причинами і наслідками; застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях; викладати матеріал на папері логічно, послідовно з дотриманням вимог нормативних документів.

Згідно з “Положенням про кредитно-модульну систему організації навчального процесу”, з дисциплін, за якими у навчальних планах формою підсумкової атестації є “залік” дозволити проведення залікової атестації за підсумками поточного контролю. Загальна сума відсотків балів за змістовими модулями повинна складати 100 відсотків. Встановити, що студенти, які набрали за кожним змістовим модулем більше половини можливих балів, отримують залікову атестацію без обов'язкової присутності студента. Студентам, які бажають отримати більш високу оцінку заліку за шкалою ECTS, надавати можливість проведення повторного або додаткового контролю з окремих змістових модулів або підсумкового контролю до початку екзаменаційної сесії.

Розподіл відсотків балів за змістовими модулями повинен відповідати структурі залікового кредиту, яка є невід'ємною складовою робочої програми навчальної дисципліни.

Оцінка при складанні заліка з дисципліни виставляється згідно з існуючим положенням за чотирьохбальною системою “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

“Відмінно” – глибокі та системні знання учбового матеріалу, студент опанував основну та знайомий з додатковою літературою, добре уявляє зв'язок основних питань дисципліни і їх значення для майбутнього професійного напрямку.

“Добре” – тверді знання навчального матеріалу та вміння застосувати отримані теоретичні і практичні навички у конкретних ситуаціях. Студент засвоїв основну літературу, здатний до самостійного використання та оновлення знань у ході навчання та професійної діяльності.

“Задовільно” – студент знає основний програмний матеріал у обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної праці за фахом, вміє викладати матеріал логічно, послідовно з дотриманням вимог ЕСКД. Є деякі помилки у відповідях, але загальне враження позитивне. Знає основну літературу.

“Незадовільно” – є суттєві пробіли у знаннях основного навчального матеріалу. Студент не може самостійно продовжувати навчання або приступити до професійної діяльності. Потрібні додаткові знання з даної дисципліни.

А . Засоби і форми *поточного* контролю

Види контролю та їх стислий зміст	Денне навчання
1. Опитування	+
2. Перевірка конспектів	+
3. Перевірка домашніх завдань, вправ, питань, тестів, ін.	+
4. Перевірка контрольних робіт	+

Б. Засоби і форми *підсумкового* контролю

Види контролю та їх стислий зміст
1. Контрольні роботи (3 КР після закінчення змістовних модулів 1-3)
2. Тестування (3 тести після закінчення змістовних модулів 1-3)
2. Написання та захист реферату
3. Залік

В . Розподіл балів за змістовними модулями

Види та засоби контролю за змістовними модулям	Розподіл балів, %
З.М. 1. Тестування, контрольна робота	20
З.М. 2. Тестування, контрольна робота	20
З.М. 3. Тестування, контрольна робота	20
Підсумковий контроль за модулем 1	40
Всього за модулем 1	100

2.5. Інформаційно - методичне забезпечення

Основна література

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч.пос. – Київ: Атіка, 2002. – 480 с.
2. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.
3. Лобачева Г. К., Беяева Ю. Л., Фоменко А. П. Технологический менеджмент: Учебно-методическое пособие. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2004. – 116 с.
4. Орлов А.И. Теория принятия решений. Учебник.- М.: Экзамен, 2006, 2007 ((изд. 2-е, переработанное и дополненное). – 576 с.
5. Орлов А.И., Федосеев В.Н. Менеджмент в техносфере. Учебное пособие для вузов. - М.: Издательский центр "Академия", 2003, – 384 с.
6. Системный анализ и моделирование опасных процессов в техносфере: Учеб. пособие ДЛЯ студ. высш. учеб. заведений / Петр Григорьевич Белов. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 512 с.

Додаткові джерела

1. Акимова Т.А., Кузьмин А.П., Хаскин В.В. Экология. Природа - Человек - Техника: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.
2. Орлов А.И. Оптимальные методы в экономике и управлении. Учебное пособие. - М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2007. – 44 с.

Навчальне видання

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни
«Економіка і менеджмент в техносфері»
(для студентів 3 курсу денної форми навчання
за напрямом підготовки 6.170202 «Охорона праці»)

Укладач: **ГУЛЯК Роман Едуардович**

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 277 Р

Підп. до друку 29.03.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,5

Зам. № 8983

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rektorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.